

У збірнику опубліковані наукові статті з раціонального використання природних ресурсів, гідротехнічних споруд, будівництва, машинознавства, економіки, права. Призначений для наукових працівників, інженерів, аспірантів та студентів вищих навчальних закладів.

Редакційна колегія

Мошинський В.С., д.с.-г.н., професор, ректор НУВГП, головний редактор; **Савіна Н.Б.**, д.е.н., професор, в.о. проректора з наукової роботи та міжнародних зв'язків НУВГП, заступник головного редактора; **Мамай Л.М.**, здобувач кафедри екології, провідний фахівець відділу аспірантури і докторантури, відповідальний секретар; **Россінський В.М.**, к.т.н., старший викладач кафедри водопостачання, водовідведення та бурової справи, відповідальний секретар; **Левицька С.О.**, д.е.н., професор, директор навчально-наукового інституту економіки, менеджменту та права; **Герасімов Є.Г.**, начальник науково-дослідної частини, к.т.н., доцент; **Клименко М.О.**, директор навчально-наукового інституту агроекології та землеустрою, д.с.-г.н., професор; **Хлапук М.М.**, директор навчально-наукового інституту водного господарства та природооблаштування, д.т.н., професор; **Гавриш В.С.**, в.о. директора навчально-наукового механіко-енергетичного інституту, к.т.н., доцент; **Макаренко Р.М.**, в.о. директора навчально-наукового інституту будівництва та архітектури, к.т.н., доцент; **Тадесв П.О.**, в.о. директора навчально-наукового інституту автоматики, кібернетики та обчислювальної техніки, д.пед.н., професор; **Марчук М.М.**, в.о. директора навчально-наукового автодорожнього інституту, к.т.н., професор; **Дорошенко О.О.**, голова Ради молодих вчених, к.е.н., доцент кафедри обліку і аудиту; **Грицина О.О.**, заступник голови Ради молодих вчених, к.т.н., доцент кафедри теплогазопостачання, вентиляції та санітарної техніки; **Пінчук О.Л.**, к.т.н., старший викладач кафедри водогосподарського будівництва та експлуатації гідромеліоративних систем; **Лук'янчук О.П.**, к.т.н., доцент, доцент кафедри підйомно-транспортних, будівельних, дорожніх, меліоративних машин і обладнання сільськогосподарського виробництва; **Глінчук В.М.**, к.т.н., старший викладач кафедри автомобілів та автомобільного господарства; **Карпан Т.С.**, аспірант кафедри транспортних технологій і технічного сервісу; **Гарбарук Ю.В.**, аспірант кафедри основ архітектурного проектування, конструювання та графіки; **Шапран С.Ю.**, аспірант кафедри архітектури та середовищного дизайну; **Филипчук Л.В.**, старший викладач кафедри автоматизації, електротехнічних та комп'ютерно-інтегрованих технологій; **Янчук О.Є.**, к.т.н., доцент кафедри геодезії та геоінформатики; **Самолук Н.М.**, к.е.н., доцент кафедри трудових ресурсів і підприємництва; **Вашай Ю.В.**, к.е.н., старший викладач кафедри економічної теорії; **Ботвінко-Ботюк О.М.**, викладач кафедри іноземних мов та українознавства, аспірант Волинського національного університету ім. Лесі Українки кафедри практики англійської мови.

Збірник «Студентський вісник Національного університету водного господарства та природокористування» зареєстрований у Державній реєстраційній службі України - реєстраційний номер КВ 20359 - 10159 Р від 11.10.2013 р.

Матеріали Студентського вісника НУВГП розглянуті і рекомендовані до видання на Вченій раді університету 27 червня 2014 р., протокол № 6.
Адреса редколегії: 33028, м. Рівне, вул. Соборна, 11, НУВГП

© Національний університет водного господарства та природокористування, 2014

УДК 332.3

КІЛЬКІСНА ОЦІНКА РОЗОРАНОСТІ ЗЕМЕЛЬ УКРАЇНИ

З. Д. Міщук

студентка 4 курсу, група ЗВК - 1, навчально-науковий інститут агроєкології та землеустрою
Науковий керівник – к.т.н., доцент С. М. Остапчук

*Національний університет водного господарства та природокористування,
м.Рівне, Україна*

Наведено оцінку стану розораних земель на території України. Проаналізовано динаміку розораності території, а також порівняно сільськогосподарську розораність з екологічно обґрунтованими нормами.

Ключові слова: розорані землі, динаміка розораності території, сільськогосподарська освоєність.

The estimation of the state of cultivated land in Ukraine. The dynamics of cultivated area and agricultural tillage compared with environmentally sound standards.

Ключевые слова: распаханые земли, динамика распаханности территории, сельскохозяйственная освоенность.

Приведена оцінка стану розораних земель на території України. Проаналізована динаміка распаханности території, а також порівняно сільськогосподарську распаханність з екологічно обґрунтованими нормами.

Keywords: land under cultivation, the dynamics of cultivated area, agricultural development.

Наявність родючих земель в Україні сприяла надмірній їх розораності. Висока розораність земель призводить до високого рівня виснаженості землі (підвищена кислотність, засоленість, ураження вітровою та водною ерозією, опустелювання тощо), внаслідок чого колишні родючі землі стають непридатними для сільського господарства.

Розораність земель України є однією з найвищих у світі й досягає 57% території країни та майже 80% сільськогосподарських угідь. Інтенсивне сільськогосподарське використання земель зумовлює зменшення родючості ґрунтів у зв'язку з їх переущільненням, втратою грудкувато-зернистої структури, водопроникністю та аераційною здатністю з усіма екологічними наслідками [1].

Наукові дослідження підтверджують, що раціональне, екологічно безпечне землекористування можна забезпечити тоді, коли $\frac{1}{3}$ земель постійно залишатиметься в природному стані. Дана тематика наведена в дослідженнях таких вчених, як П.Т. Саблук, В.В.Тишковець, С. І Дорогунцов та інші [2, 3, 4].

Мета наших досліджень полягає у вивченні та оцінці стану розораних земель на території України. Основним завданням було проведення комплексної оцінки розораних земель.

На основі даних статистичного збірника «Регіони України» [5] було проведено оцінку стану орних земель України в розрізі областей, проаналізовано динаміку розораності території.

На основі отриманих і проаналізованих вихідних даних створена карта розораності земель України (див. рисунок).

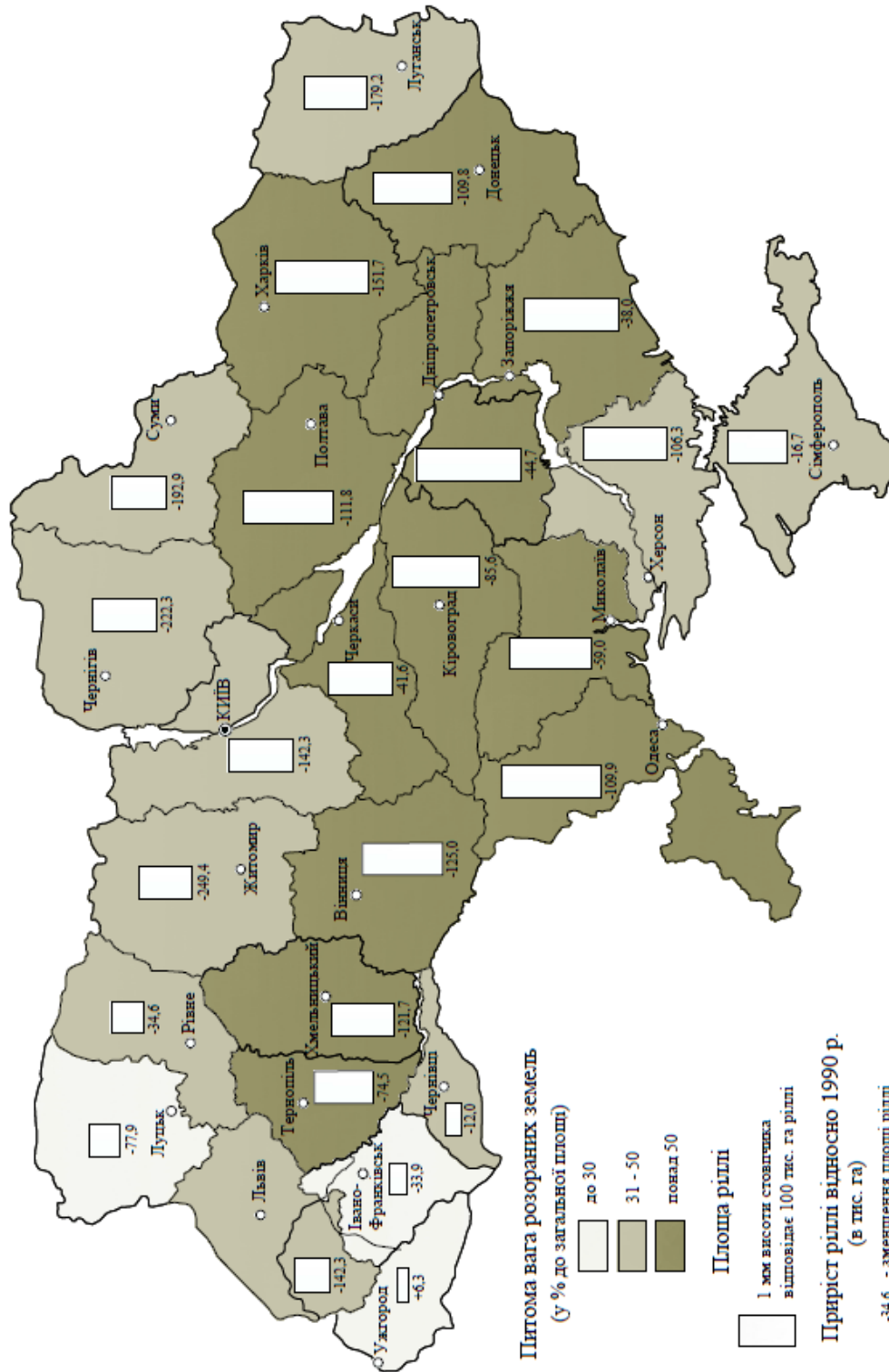

Рисунок. Розораність земель

Для створення карти спочатку вираховано відсоток розораних земель. Ця питома вага розораних земель в розрізі адміністративно-територіальних утворень нерівномірна і на карті відображена відповідним ступенем зафарбування. Найбільший відсоток площі розораних земель від площі області (показаний більш темним тоном) у Кіровоградській (69,6%), Запорізькій (69,2%), Миколаївській (66,6%), Дніпропетровській (65,2%) та Вінницькій (62,1%) областях, найменший (показаний світлішим тоном) у Закарпатській області (15,2%).

Зауважимо, що згідно з чинними нормами, розораність земель на рівні 60-80% вважається несприятливою, 25-60% - умовно сприятливою і менше 25% - сприятливою.

Досліджуючи рівень розораності земель України у різні відтинки часу виявлено, що величина площі ріллі за двадцять років суттєво змінювалася. Слід зазначити, що спостерігається загальна тенденція до зменшення площі ріллі в структурі земель. Як видно, майже у всіх областях приріст площі ріллі від'ємний і найбільший він у Житомирській та Чернігівській областях (відповідно -249,4 тис. га і -222,3 тис. га). І лише в Закарпатській області цей приріст додатний, тобто площа ріллі збільшилась на 6,3 тис. га, що призводить до збільшення питомої ваги розораності території.

Також на карті, за допомогою стовпчикових картодіаграм, показана сумарна площа ріллі (у тис. га) у розрізі областей.

Дослідження та аналіз сучасного стану розораних земель показують, що сільськогосподарська освоєність земель України перевищує екологічно обґрунтовані норми (для порівняння: розораність території США становить 15,8%, а сільськогосподарських угідь — 35,9%; розораність території Великої Британії, Франції, ФРН — від 28 до 32%, де частка ріллі дорівнює від 40 до 58%).

Сучасний рівень розораності території України порушує екологічну рівновагу і не відповідає вимогам раціонального та екологічно виваженого використання земель у сільському господарстві. На такій значній території за нинішнього екстенсивного та надмірного землемісткого аграрного виробництва практично неможливо забезпечити його стабільний, конкурентоспроможний та екологічно безпечний розвиток.

Висока розораність обумовлює незадовільну екологічну стійкість угідь, у результаті чого за екстенсивного використання земельних ресурсів посилюється деградація ґрунтів.

Також висока розораність земель небажана з економічного і екологічного поглядів, адже вона різко знижує природний потенціал території, робить її одноманітною, а господарство – вузькоспеціалізованим, отже, для більш раціонального і ефективного використання необхідно зменшувати частку ріллі у загальній площі сільськогосподарських угідь [1].

Ефективність використання землі потрібно розглядати у системній сукупності екологічних, виробничо-економічних та соціальних показників. Вагоме місце в цій проблемі належить питанням оцінки якісного стану земель, структури земельних угідь, заходів інтенсифікації землеробства, раціональному і господарському використанню, відтворенню і збереженню земельних ресурсів.

Список використаних джерел:

1. Гавриленко О. П. Екогеографія України. Навчальний посібник/ О. П. Гавриленко – К., - 2008. – 646 с.
2. Саблук П. Т. Розвиток земельних відносин в Україні. К.: ННЦ ІАЕ, 2006. – 396 с.
3. Тишковець В. В. Моніторинг земель. Методичні рекомендації. Харків - 2009.
4. Дорогунцов С. І. Екологія. Підручник. Для економічних вищих навчальних закладів і факультетів. Київ – 2005. – 371 с.
5. Статистичний збірник «Регіони України». Частина II. – Київ: Державний комітет статистики України, 2010. – 804 с.